

Vergaderjaar 2021–2022

22 112

Nieuwe Commissievoorstellen en initiatieven van de lidstaten van de Europese Unie

21 501-31

Raad voor de Werkgelegenheid, Sociaal Beleid, Volksgezondheid en Consumentenzaken

Nr. 3437

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN KLIMAAT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 17 juni 2022

Nederland kijkt verder. Ondernemers, burgers en werknemers zetten graag stappen over de grens, liefst zonder onnodig gedoe. De Europese interne markt maakt dat mogelijk. Deze interne markt bestaat dit jaar dertig jaar. Het wettelijk kader van de interne markt staat, maar vergt continu onderhoud, ook in Nederland zelf. In deze brief schets ik de thema's en bijbehorende acties waar het kabinet de komende periode op in wil zetten.

Belang interne markt

De interne markt zorgt voor economische groei en intensieve grensoverschrijdende samenwerking. Nederland heeft als export- en handelsland veel profijt van de toegenomen handel binnen de EU en het functioneren van de interne markt. Uit de recente CPB-studie Handelsbaten van de EU en de interne markt¹ (Kamerstuk 35 982, nr. 1) blijkt dat de handelsvoordelen van de EU voor Nederland 3,1% van het bbp bedragen² en dat de interne markt verantwoordelijk is voor bijna 80% van die Nederlandse handelsbaten. Nederland profiteert daarmee bij uitstek van de interne markt.

De interne markt is daarom van groot belang voor onze mondiale concurrentiepositie en voor een aantrekkelijk vestigings- en ondernemingsklimaat in Nederland. Een groot aantal Nederlandse ondernemers doet zaken over de grens en benut de vele kansen en voordelen die de interne markt biedt. Burgers hebben de mogelijkheid om in andere EU-landen te reizen, te wonen en te werken. Voor consumenten betekent de interne markt meer keuze in producten en diensten tegen lagere

¹ CPB-notitie «Handelsbaten van de EU en de interne markt», Daan Freeman, Gerdien Meijerink, Rutger Teulings, januari 2022.

² Dit komt voor 2022 naar verwachting neer op een bate van ruim 28 miljard euro.

prijzen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de afschaffing van roamingtarieven binnen de EU. Integratie van de interne markt gaat niet alleen over het wegnemen van barrières. Europese wet- en regelgeving, ondersteund door geharmoniseerde normen, zorgt dat producten veilig en duurzaam zijn. Het kabinet zet daarbij in op een gelijk speelveld.

Voor werknemers betekent de interne markt dat zij recht hebben op gelijke behandeling en fatsoenlijke woon- en werkomstandigheden. De interne markt draagt bij aan welvaart en bestaanszekerheid, maar kent ook keerzijden. Om draagvlak voor de interne markt te behouden en verder te versterken is het belangrijk dat iedereen de vruchten van de interne markt kan plukken. Maatregelen op Europees niveau en adequate handhaving moeten garanderen dat op innovatie en kwaliteit wordt geconcentreerd en niet op arbeidsvoorwaarden, arbeidsomstandigheden en het beschermingsniveau van werknemers. Het gaat er steeds om, te zorgen voor zowel het belang van vrij verkeer als voor het waarborgen van de bescherming van veiligheid, volksgezondheid, milieu, consumenten en werknemers. Daarnaast beoogt relevante EU-regelgeving oneerlijke concurrentie, misbruik van regels en fraude tegen te gaan. Een sterke, duurzame en eerlijke interne markt gaan hand in hand.³

De interne markt is essentieel als motor van innovatie en economische groei. Deze vergroot de concurrentiekracht en productiviteit van het Europese bedrijfsleven en draagt bij aan een grotere economische veerkracht. Daarnaast vraagt de huidige geopolitieke context om een weerbare EU. Dit begint met het versterken van de eigen economische kracht. Deze vormt de basis voor open strategische autonomie.

Uitdagingen en kansen interne markt benutten

Soms wordt gesproken over de interne markt als een rustig bezit, maar dat is niet het geval. De interne markt vergt onderhoud, is steeds in ontwikkeling en staat op verschillende punten ook onder druk:

- De coronapandemie liet zien dat een soepel functionerende interne markt geen vanzelfsprekendheid is. Grenscontroles en EU-interne exportbeperkingen hadden, met name in de beginfase van de pandemie, een negatieve impact op het vrij verkeer en waardeketens. Tijdens de pandemie is er binnen de EU gewerkt aan «Green Lanes», zodat het goederenverkeer zo veel mogelijk ongehinderd door kon gaan om bevoorrading niet in gevaar te brengen. Beperkingen in het personenverkeer hadden tot gevolg dat bepaalde dienstensectoren nagenoeg stil kwamen te liggen, evenals het grensoverschrijdend verkeer van seizoensarbeiders.
- Daarnaast staat de interne markt onder druk door oneerlijke concurrentie binnen en van buiten de EU. Bijvoorbeeld door concurrentievervalsende subsidies in derde landen, door het opwerpen van niet-gelegitimeerde nationale belemmeringen of door de circulatie van producten die niet voldoen aan Europese regels. Dat verstoort het gelijke speelveld voor ondernemers en werkenden en raakt Nederland als handelsland in het bijzonder.

Bovendien laten de regio's aan de grens zien dat de interne markt nooit af is. Grensoverschrijdende samenwerking profiteert van het vrije verkeer, maar dit toenemende vrije verkeer maakt ook inzichtelijk dat buurlanden veel zaken, zoals belasting, sociale zekerheid, zorg en milieu, anders

³ Het SER-advies «Prioriteiten voor een fair Europa (advies 19/03, april 2019)» stelt vast dat economische vrijheden en sociale rechten op de interne markt hand in hand gaan en dat die gelijkwaardig zijn. De interne markt is van belang voor ondernemers, werknemers en consumenten. (Bijlage bij Kamerstuk 21 501–31, nr. 526)

hebben geregeld. Dat leidt tot belemmeringen. Daardoor maken ondernemers en burgers zelfs in grensregio's vaker gebruik van diensten uit eigen land. Het succes van de interne markt dwingt op steeds meer terreinen oplossingen te vinden en zo economische en maatschappelijke ontwikkelingen te steunen.

De interne markt vormt ook een kans om de uitdagingen van de toekomst te helpen op te lossen. Digitalisering en vergroening leiden tot nieuwe producten en businessconcepten. Ook creëren ze werkgelegenheid. Vermeden moet worden dat deze transitie haperen door vermijdbare belemmeringen. Een goed functionerende interne markt is hard nodig voor het realiseren van deze transitie en kan oplossingen bieden waardoor (waarde)ketens ook over de grens optimaal doorlopen.

Deze ontwikkelingen vragen om gezamenlijk optreden van het kabinet. De interne markt raakt aan zeer diverse thema's als belastingen, arbeidsmarkt en milieubescherming. Bovendien zijn de vrijheden van goederen, diensten, personen en kapitaal met elkaar verweven. Het borgen van een goed functionerende interne markt is gezien de breedte van het dossier de verantwoordelijkheid van alle departementen en vergt een kabinetsbrede inspanning. De Minister van EZK heeft daarbij een coördinerende en agenderende verantwoordelijkheid.

Kabinetsinzet: een sterke, duurzame en eerlijke interne markt

Het kabinet zet in op een sterke, duurzame en eerlijke interne markt voor zowel ondernemers als burgers en werknemers. Het kabinet hanteert daarbij de volgende uitgangspunten, voortbouwend op de inzet van het vorige kabinet⁴:

1. Het interne-marktbeleid moet zoveel mogelijk worden gebaseerd op en regelmatig worden getoetst aan feiten en behoeften van Nederlandse ondernemers, burgers en werknemers. Dit praktijkgeoriënteerde beleid is in de EU nog geen vanzelfsprekendheid. De in de bijlage geformuleerde acties voor het wegnemen van ongerechtvaardigde belemmeringen vloeien voort uit gesprekken met sociale partners en stakeholders.
2. Deze feiten en behoeften moeten uitmonden in maatwerk, bijvoorbeeld via verbetering van informatievoorziening en digitalisering en vereenvoudiging van procedures om zo de regeldruk te verminderen. Nieuwe wetgeving oftewel harmonisatie is niet per definitie de oplossing. Gedacht kan worden aan betere informatievoorziening aan ondernemers over bestaande regelgeving.
3. Het streven is naar meer doelgerichte en uniforme toepassing waaronder handhaving van interne-marktregels in alle EU-landen.

In de interne-markttactieagenda in de bijlage schetst het kabinet zijn concrete inzet voor de huidige kabinetsperiode. Het gaat om acties gericht op het wegnemen van onnodige belemmeringen voor ondernemers en burgers. Deze zijn gegroepeerd rond drie thema's waarop de interne markt bij uitstek een bijdrage kan leveren:

1. Arbeidsmobiliteit

De digitale en groene transitie brengen een vraag naar arbeid met zich mee op een krappe arbeidsmarkt. Het kabinet werkt aan een brede aanpak van de arbeidsmarktkrapte. Deze wordt vóór de zomer met uw Kamer gedeeld. Het vrij verkeer binnen de EU kan een bijdrage leveren om de vraag naar arbeid op te vangen. Zo moet bijvoorbeeld de erkenning van

⁴ Zie Kamerstuk 22 112, nr. 2703.

beroepskwalificaties eenvoudiger worden door verbeterde informatievoorziening en digitale procedures. Op deze manier schept het kabinet randvoorwaarden om de tekorten op de arbeidsmarkt aan te pakken.

2. Digitalisering

Het kabinet wil de kansen van de digitale transitie benutten om grenzen te slechten. Zoals het coalitieakkoord⁵ benoemt, is een sterke Europese digitale markt nodig om dit te realiseren. Daarvoor moet ook Nederland actie ondernemen, bijvoorbeeld door de overheid digitaal toegankelijker te maken en in Europa in te zetten op goederenregelgeving die beter aansluit op de huidige digitale realiteit.

3. Vergroening

Om de groene transitie te faciliteren wil het kabinet het makkelijker maken om duurzaam te ondernemen. Dat doen we bijvoorbeeld door de informatievoorziening over milieumaatregelen te verbeteren en waar mogelijk te werken aan uniforme regels, bijvoorbeeld voor laadstations van elektrische voertuigen. Zo werken we aan een gelijk én groen speelveld.

Het kabinet onderneemt hiermee actie om de interne markt te versterken voor ondernemers en burgers uit Nederland én andere EU-landen. Het kabinet zet in op het zo effectief mogelijk voorkomen en wegnemen van ongerechtvaardigde belemmeringen en het tegengaan van oneerlijke concurrentie, sociale dumping, misbruik van regels en fraude.

Randvoorwaarden voor versterking van de interne markt

Een sterke interne markt vereist dat zowel in de EU als in Nederland op alle relevante beleidsterreinen het interne-marktperspectief sterker wordt meegenomen. In algemene zin zet het kabinet in EU-verband in op een sterkere politieke sturing op versterking van de interne markt, waarbij feiten, knelpunten en behoeften uit de praktijk het uitgangspunt vormen. Het kabinet zet in op een jaarlijkse cyclus waarin de Europese Commissie aan het begin van elk jaar één compleet en bruikbaar overzicht van de stand van de interne markt presenteert. Dat ontbreekt momenteel. Op basis van één compleet overzicht van het functioneren van de interne markt en concrete aanbevelingen voor volgacties kan de Raad voor Concurrentievermogen prioriteiten bepalen waarmee de Europese Commissie en EU-landen vervolgens aan de slag gaan. Dit kan onder meer worden opgepakt door de Europese Taskforce Interne-markthandhaving (SMET).

Tot slot

Het kabinet is voornemens om deze kabinetsperiode jaarlijks een rapportage aan Uw Kamer te sturen over de voortgang op genoemde agenda, vergezeld van een eventuele actualisatie van de acties. Op deze manier hoopt het kabinet concrete stappen te zetten om de werking van de interne markt te versterken. Dat is in het belang van Nederland en Europa.

De Minister van Economische Zaken en Klimaat,
M.A.M. Adriaansens

⁵ Bijlage bij Kamerstuk 35 788, nr. 77.